קדושת לוי — חקת

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (במדבר יט, ב). הכלל, כי טעמי התורה והמצות הם נעלמים מכל האדם, רק האדם צריך לעשות ולקיים כל התורה מחמת ציווי ה' עליו לעשותם ולקיימם. וזהו הרמז זאת חוקת התורה, כל התורה והמצות הם חקים אצלינו, כי אין נגלה לנו שום טעם מהמצות, רק עיקר קיום התורה והמצות יהיה מחמת צוה ה' לאמר, מחמת צווי ה' עלינו לעשות אנו מחויבים לעשותם ולקיימם. ובזה יבואר מה שצוה לעשות פרה לטהר מטומאת מת, כי הכלל הנשמה והחיות אשר באדם אשר הנשמה והחיות נחצב מתחת כסא הכבוד רוצה תמיד לעבוד את הבורא ברוך הוא בלי הפסק רגע אחד, רק הגוף אשר באדם אינו מניח ויש מלחמה תמיד בין הנשמה והחיות עם הגוף והאדם הזוכה מנצח את הגוף לעשות כרצון הנשמה. ולמה זה הגוף אינו רוצה לקיים התורה והמצות מפני שאין משיג טעמי התורה והמצות, כי אם היה יודע טעמי התורה והמצות היה הגוף גם כן רוצה לקיים המצות, רק שאינו יודע טעמי התורה והנשמה נחצבת מתחת כסא הכבוד ומשיגה טעמי תורה והמצות לכך רוצה תמיד לעשותם ולקיים בלי שום הפסק רגע. ואדם הזוכה מגבר הנשמה על הגוף לעשות ולקיים התורה והמצות, ולכך אדם המת שהנשמה עולה למעלה ונשאר הגוף לבדו מטמא הגוף. ולכך קברי הצדיקים אינם מטמאים, כי הגופים מהצדיקים הם מזוככים עד שהגוף גם כן רוצה בקיום התורה והמצות ולכך גם הגופים שלהם אינם מטמאים. וזהו הרמז זאת חוקת התורה, מחמת שהתורה הוא חוק שאינו גלוי טעם התורה אין הגוף רוצה לקיים התורה ואז הגוף מטמא אחר מותו כנ"ל. ולכך צוה השם יתברך לעשות פרה לטהר מטומאת הגוף לבד שהוא מטמא במותו ודו"ק:

או יבואר, זאת חוקת התורה, שהתורה תהיה בבחינות מקבל בחינת זאת שאנו נהיה משפיעים להתורה:

או יבואר, זאת חוקת התורה, ובו יבואר הפסוק (תהלים קיג, ט) מושיבי עקרת הבית. כי בעולם הזה נראה לאדם שנברא בכדי לעשות עסקי עולם הזה, אבל באמת זה אינו והעיקר בריאת האדם היה להשיג אחדות הבורא ברוך הוא. וזהו מושיבי עקרת הבית, כשיבוא הגואל במהרה בימינו אז יתגלה עיקר עשייתן של אדם בעולם הזה כדי להשיג אחדות הבורא ברוך הוא. וזהו הרמז זאת חוקת התורה, כי יש מצות אשר השכל מחייב אותם ונמצא אדם העושה אותם אינו ניכר כל כך שעושה אותם בעבור ציווי הבורא על אלו המדות ולכך נתן הבורא ברוך הוא מצות אשר אין השכל משיג בו טעם כלל ואדם העושה אותם אזי ניכר שאינו עושה אותם רק בעבור מצות הבורא ברוך הוא עליו. וזהו הרמז בפסוק זאת חוקת התורה, לכך נתן הבורא מצות אשר הם חוקה אשר אין השכל מחייב אותם כדי שיהיה נראה אשר צוה ה' לעשות, שהאדם אינו עושה המצות רק בעבור ציווי הבורא עליהם:

ודברתם אל הסלע לעיניהם גו' יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל (במדבר כ, ז-יב). הנה רש"י והרמב"ן חולקים בחטא של משה אחד מפרש על שאמר לישראל שמעו נאכו', ואחד מפרש על שהכה את הסלע. והנראה שטעם אחד הוא, כי זה גרם זה. והנה יש שני בחינות במוכיח שמוכיח את ישראל שיעשו רצון הבורא ברוך הוא. אחד, שמוכיח בדברים טובים, דהיינו שאומר לכל איש ישראל גודל מעלתו ומקום מקור מחצב נשמתו אשר באמת נשמת ישראל חצובה למעלה מכסא כבוד וגודל הנחת רוח אשר להבורא יתברך כביכול ממצות כל איש ישראל וגודל השמחה אשר בכל העולמות בעשות איש ישראל מצות הבורא בזה ובזה התוכחה מטה את לב בני ישראל לעשות רצון הבורא ברוך הוא לקבל כל איש מישראל עול מלכות שמים עליו. ויש שמוכיח את ישראל בדברים קשים ובדברי ביושים עד שהם מוכרחים לעשות רצון הבורא. והחילוק שביניהם, זה שמוכיח את ישראל בטוב מעלה את נשמת ישראל למעלה ומספר תמיד בצדקת ובגדולת ישראל כמה גדול כוחם למעלה וראוי הוא להיות מנהיג על ישראל. וזה שמוכיח את ישראל בדברים קשים אינו בבחינה הזאת. והנה זה שמוכיח את ישראל בטוב ומספר תמיד בגדולת ישראל וצדקתם אז כל הדברים הנבראים בעולם צריכין לעשות מעצמם הרצון של ישראל לדבר שנבראו, דהיינו בשביל ישראל. אבל אם אינו מספר ומעלה צדקת ישראל אז צריך להכריח כל הנברא בהכרח גדול לעשות מה שנברא, דהיינו לעשות רצון ישראל. והנה משה אמר בכאן שמעו נא המורים, הוכיח את ישראל בדברים קשים ולכך הוצרך להכות את הסלע לעשות מה שנברא, כי אילו היה מעלה את ישראל כנ"ל, וכמו שהיה כוונת הקדוש ברוך הוא ודברת אל הסלע, כי אז היה מדבר אל הסלע אתה שנבראת בשביל ישראל והם במעלה גדולה צריך אתה לעשות מה שנבראת, דהיינו להוציא מים לישראל. אבל עתה שהוכיח את ישראל בדברים קשים

שמעו נאכו', הוצרך להכות את הסלע לעשות רצון ישראל, ונמצא זה גרם את זה וטעם אחד הוא. וזהו הרמז יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל, כי זה שמוכיח את ישראל בטוב יכול גם הוא להשיג את העם זה השכל. וזה הרמז להקדישני לעיני בני ישראל, כמאמר חכמינו ז"ל עיני עדה, חכמי עדה שגם הם ישיגו זה השכל:

אז ישיר ישראל עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם כו' (במדבר כא, יז-יח). הנה יש להבין למה שירת הים מבינים כל תיבה ותיבה שבה ושירה זו נאמרה ברמז שאינם מבינים אותה. ונראה, כי הנה שירת הים אמר משה עם ישראל ומשה ראה באספקלריא המאירה ואמר נבואתו בלא רמז להבין ושירה זו אמרו ישראל בלא משה כפירוש רש"י ז"ל מפני מה כו', ולכך השירה הזאת ברמז ואין מבינים כל תיבה ותיבה על פי פשוט. ועתה נבאר הפירוש של השירה הזאת, כי הנה יש שהקדוש ברוך הוא עושה נס לישראל מחמת שהם מבקשים מהקדוש ברוך הוא להושיע להם בכל צרותם והקדוש ברוך הוא מקבל בקשתם ועושה להם נס להושיע אותם מכל צרותם כמו בנס של ים שנאמר (שמות יד, י) ויצעקו בני ישראל כו'. ויש שהקדוש ברוך הוא עושה נס לישראל בלא בקשתם שאינם יודעים כלל מהצרה והקדוש ברוך הוא עושה להם נס ואחר כך רואים שהנס היה בלא בקשתם, ובאמת מהיכן בא זה שהקדוש ברוך הוא עושה נס לישראל בלא בקשתם כמו הנס זו של הבאר וההרים כפירוש רש"י ז"ל שלא היו יודעים כלל. והנה הנס הוא על בחינה זאת, כי כבר בארנו על מה שאנו אומרים בקדושת כתר על פסוק הן גאלתי אתכם אחרית כראשית, ויש להבין הלא הגאולה אחרונה יהיה יותר גדולה מגאולה ראשונה, ואם כן למה תלה גאולה אחרונה בראשונה, מי נתלה במי קטן בגדול. והנה אמרו רבותינו ז"ל (ב"ר א) בראשית (בראשית א, א) בשביל ישראל שנקראו ראשית, ונבראו כל העולמות בשביל ישראל. ונמצא כיון שנבראו כל העולמות בשביל ישראל והם מקבלים תמיד חיות בשביל ישראל צריכה הארץ עצמה לעשות הרצון של ישראל לטובתם כיון שהיא נבראה בשביל ישראל זה הוא התיקון של העולם שתעשה בעצמה הרצון של ישראל לטובתם. והנה באמת כשיש התגלות עד מדה התחתונה הראשית המחשבה, היינו בראשית בשביל ישראל כו', אז הארץ בעצמה עושה טובות ישראל כיון שהוא נברא בשביל זה הוא התיקון שלה. וזהו הרמז אתכם אחרית כראשית, כשיתגלה ראשית המחשבה עד מדה התחתונה ובדרך זה כשיש התגלות ראשית המחשבה אז הארץ בעצמה עושה הנס לישראל בלא בקשתם אבל כשאינו מתגלה הראשית המחשבה אז צריכין לבקשה לעשות להם נס. והנה בים שהיה אז קודם מתן תורה ולא היה עדיין התגלות ראשית המחשבה בראשית כו', אז היו צריכין ישראל לבקש על הנס כמו שנאמר ויצעקו בני ישראל אל ה', אבל בכאן שיהיה אחר מתן תורה שהיה התגלות ראשית המחשבה אז הארץ בעצמה לתיקון שלה עשתה הנס בלא בקשת ישראל. וזהו הרמז עלי באר ענו לה, כלומר לצרכה לתקונה כפירוש רש"י שההר של ארץ ישראל, כו' שהארץ בעצמה עשתה לטובת ישראל לתיקונם:

ובזה יבואר הפסוק תבנה ותכונן עיר סיחון, זה הוא הבנין של העיר הזאת שלקחה אותה סיחון מיד מואב והיה מותר לישראל לכבוש אותה, כי אלו היה תחת מואב לא היו רשאים לכבוש אותה ולא היה לה בנין ותקומה אבל עכשיו שלקחה סיחון מיד מואב והיה מותר לישראל ליקח אותה מיד סיחון כמאמר חכמינו ז"ל (גיטין לח.) עמון ומואב טהרו בסיחון, זה הבנין ותקומה של העיר. וזהו תבנה ותכונן, זה הוא הבנין וכונן של העיר הזאת מחמת שהוא עיר סיחון:

ועתה נבוא לבאר פירוש הפסוק באר חפרוה שרים, על פי מאמר חכמינו ז"ל (ברכותלד:) ר' חנינא בן דוסא הניח ראשו בין ברכיו אמר ר' יוחנן כו', אלא שהוא כעבד לפני המלך ואני כשר לפני המלך. ועתה נבאר בחינות נפילת אפים כמו שנאמר במשה (במדבר טז, ד) וישמע משה ויפול על פניו. ודבר זה קצת מבואר בספר החינוך להר"א. והכלל הוא, מאתו השם יתברך לא יבא רע כלל להעולמות ואפילו אם נראה למטה רעה למעלה הוא טובה והתכלית הוא טובה וכן מי שעיניו פקוחות ומסתכל תמיד למעלה יודע שזאת הוא טובה. ונמצא אינו יכול לבקש על הרעה כיון שהוא יודע באמת לתכלית הוא טובה והוא מסתכל למעלה על התכלית וזהו בבחינות שר שרואה תמיד הפנימיות והכוונה מכל המעשים. ויש עוד צדיק שהוא בבחינות עבד שאינו רואה תכלית המעשה, רק המעשה עצמו ובאמת המעשה עצמו למטה נראה אינו טוב זה יכול לבקש לבטל המעשה ההוא. והנה כמו שיש בגוף האדם זקיפה והשתחויה, כמו כן יש בשכל זקיפה , היינו שהשכל מסתכל למעלה בשורש וכוונת המעשה. והשתחויה, דהיינו שהשכל אינו מסתכל למעלה בכוונה מהמעשה וכאשר כתבנו שאז יכול לבקש על המעשה שיבטל. וזהו הרמז נפילת אפים להסתכל בהמעשה עצמה ובזה יכול לבקש לבטל המעשה. וזהו הרמז בגמרא שאני כשר לפני המלך ומסתכל על תכלית וכוונת המעשה (חסר):